

Sygn. akt II Ka 284/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 sierpnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Jaszczuk (spr.)
Sędziowie:	SO Krystyna Świącicka SO Andrzej Wach
Protokolant:	st. sekr. sądowy Beata Defut-Kołodziejak

przy udziale Prokuratora Andrzeja Michalczuka

po rozpoznaniu w dniu 9 sierpnia 2013 r.

sprawy **A. G.**

oskarżonego o przestępstwo z art. 115 ust. 1 ustawy z 4.02.1994r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych

na skutek apelacji, wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela substydiarnego

od wyroku Sądu Rejonowego w Siedlcach

z dnia 26 marca 2013 r. sygn. akt VII K 854/11

wyrok uchyla i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt II Ka 284/13

UZASADNIENIE

A. G. został oskarżony o to, że:

w bliżej nieustalonej dacie 2011 roku w S. przywłaszczył sobie autorstwo i wprowadził w błąd co do autorstwa utworu w postaci rzeźby nagrobkowej przedstawiającej Matkę Boską, działając na szkodę autora utworu A. M., w ten sposób, że na grobie nr P-147/97, opatrzonym wizytówką z danymi A. G., sugerującą jego autorstwo projektu, znajdującym się na Cmentarzu przy ul. (...) w S., zamieścił rzeźbę Matki Boskiej przy wykorzystaniu projektu rzeźby znajdującej się na tym samym Cmentarzu na grobie nr P-901/99, wykonanej w sierpniu 2010 roku przez A. M., według jego pomysłu i projektu,

tj. o czyn z art. 115 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994r o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn. Dz. U. z 2006r., Nr 90, póź. 631 z późn. zm).

Wyrokiem z dnia 26 marca 2013 r. Sąd Rejonowy w Siedlcach:

I. oskarżonego uniewinnił od popełnienia zarzucanego mu czynu,

II. zasądził od oskarżyciela substydarnego A. M. na rzecz oskarżonego A. G. kwotę 504 (pięćset cztery) złote tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik oskarżyciela substydarnego zaskarżając orzeczenie w całości, zarzucając mu obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia poprzez:

1. naruszenie art. 4 kpk w zw. z art. 7 i 410 kpk poprzez przekroczenie zasad swobodnej oceny dowodów i wydanie wyroku nie na podstawie całokształtu okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej, bez uwzględnienia okoliczności przemawiających na niekorzyść oskarżonego, polegające w szczególności na :

a) błędnej ocenie, wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego,

powodu z opinii biegłych I. B. i A. L. i uznanie, iż nieistotne różnice w szczegółach pomiędzy rzeźbami, które powodują, że jedna rzeźba nie jest kopią drugiej sprawiają, że w niniejszej sprawie nie można mówić o „plagiacie”, a jedynie o inspiracji, mimo iż prawidłowa ocena dowodów prowadzi do wniosku, że kompozycja, schemat, idea oraz pomysł obu rzeźb (niemal identyczne), jako kluczowe elementy dzieła, pozwalają stwierdzić, że mamy do czynienia z „plagiatem”, a różnice wynikają jedynie z poziomu warsztatu wykonawców;

b) błędnym i sprzecznym z zasadami logiki oraz doświadczenia życiowego przyjęciu, że umieszczenie etykiety zakładu oskarżonego na przedniej, dolnej części grobu, bez jej umieszczenia na rzeźbie, nie wprowadza w błąd co do autorstwa rzeźby, mimo iż prawidłowa ocena prowadzi do wniosku, że dla postronnego obserwatora grób z rzeźbą tworzy integralną całość, a etykieta umieszczona na płycie nagrobnej w oczach takich osób odnosi się do całości nagrobka (doświadczenie życiowe podpowiada, że nikt nie postrzega oddzielnie płyty nagrobnej i oddzielnie rzeźby oraz nie rozstrzyga, czy ta sama osoba jest autorem płyty i rzeźby, skoro na grobie widnieje jedna etykieta);

c) sprzecznym z zasadami doświadczenia życiowego oceny wyjaśnień oskarżonego i obdarzeniu ich walorem wiarygodności w zakresie, w jakim twierdzi, że jest autorem szkicu na k. 108, na podstawie którego wykonano rzeźbę na grób teściów oskarżonego, w sytuacji w której szkic rażąco odbiega od szkicu wykonanego przez oskarżonego podczas eksperymentu procesowego (k. 109) i już na pierwszy rzut oka widoczne jest, iż obu szkiców nie mogła wykonać ta sama osoba, co zresztą potwierdził w swojej opinii biegły A. L. (protokół - k. 139-141);

d) obdarzeniu wiarą wyjaśnień oskarżonego, w zakresie, w jakim twierdzi, że nie wykonuje rzeźb na potrzeby swojej działalności, mimo iż z zeznań świadka M. R. (k. 44-45) jasno wynika, iż zanim złożyła zlecenie oskarżycielowi substydarnemu, najpierw zgłosiła się do oskarżonego, który potwierdził, iż może wykonać rzeźbę nagrobną, ale po uprzednim wskazaniu na cmentarzu innej rzeźby, na podstawie której taką pracę może wykonać, co jednoznacznie świadczy o tym, że oskarżony lekceważy obowiązki wynikające z ochrony praw autorskich;

e) sprzecznym z zasadami doświadczenia życiowego przyjęciu, iż usytuowanie przez oskarżonego spornej rzeźby, przedstawiającej postać „płaczki”, na grobie żyjących (!) teściów nie miało na celu zareklamowania działalności oskarżonego, mimo iż prawidłowe rozumowanie prowadzi do wniosku, iż umieszczenie rzeźby, uosabiającej smutek i żal po stracie osoby najbliższej, na nagrobku, w którym nikt nie jest pochowany służy wyłącznie celom reklamowym, tym bardziej, iż grób ten usytuowany przy jednej z głównych alei cmentarza;

f) sprzecznym z zasadami prawidłowego rozumowania obdarzenia wiarą zarówno wyjaśnień oskarżonego, jak i świadka J. B. (1) w zakresie szkicu/ów, służących do wykonania rzeźby, mimo że już na pierwszy rzut oka dowody te są sprzeczne, albowiem oskarżony wyjaśnił, iż dostarczył jeden szkic, natomiast świadek J. B. (1) zeznał, że dostarczono mu kilka szkiców (zdawał sobie bowiem sprawę, że na podstawie jednego szkicu nie da się wykonać rzeźby).

Podnosząc powyższe zarzuty, apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zarzuty obrazy prawa procesowego, szczególnie obrazy art. 410 kpk są słuszne, ale nie z powodów wskazanych w apelacji. U podstaw uchylecia wyroku leży przede wszystkim uchybienie dostrzeżone przez Sąd odwoławczy z urzędu.

Na wstępie konieczne jest poczynienie kilku uwag w zakresie znamion przestępstwa określonego w art. 115 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. W świetle autora komentarza Z. Ć. określony w tym przepisie czyn karalny ma charakter wieloodmianowy. Czynność sprawcza w art. 115 ust. 1 będzie polegać na uzewnętrznionym w dowolny sposób twierdzeniu sprawcy, że jest on: a) autorem całości cudzego utworu, b) autorem części cudzego utworu, c) autorem całości artystycznego wykonania, d) autorem części artystycznego wykonania, lub też wprowadzeniu w błąd co do: e) autorstwa całości cudzego utworu, f) autorstwa części cudzego utworu, g) autorstwa całości artystycznego wykonania, h) autorstwa części artystycznego wykonania. W rezultacie możliwe jest popełnienie przestępstwa w ośmiu różnych odmianach, przy czym przestępstwo może polegać na równoczesnej realizacji kilku odmian. Przywłaszczenie cudzego autorstwa może mieć postać plagiatu oczywistego (jawnego) lub też plagiatu ukrytego (por. M. Byrska, Prawnokarna -ochrona programów komputerowych w nowym prawie autorskim (w:) Przepęczność komputerowa. Materiały z konferencji naukowej, Poznań 20–22 kwietnia 1994 r., s. 210). Plagiat jawny polega na przejęciu cudzego utworu w całości lub w znacznej jego części w niezmienionej postaci lub ze zmianami, które są niewielkie. Plagiat ukryty zaś wyraża się w reprodukcji cudzego utworu w istotnych elementach jego treści, lecz w postaci mniej lub bardziej przekształconej (por. M. Mozgawa, J. Radoniewicz, Przepisy karne w prawie autorskim. Zagadnienia teorii i praktyki, Prok. i Pr. 1997, nr 7–8, s. 10 i literatura cytowana w przyp. 10). Z plagiatem będziemy mieli do czynienia zawsze wtedy, gdy inna osoba przejmuje z cudzego dzieła elementy o charakterze twórczym. Chodzi zatem zarówno o wykorzystanie całości lub części cudzego utworu bez żadnej ingerencji twórczej, jak i stworzenie dzieła zależnego lub z zapożyczeniami, pod warunkiem przywłaszczenia sobie autorstwa. Nie jest natomiast plagiatem przywłaszczenie wyników cudzych badań naukowych, koncepcji, pomysłów o charakterze nietwórczym (zob. R. Markiewicz, Dzieło literackie i jego twórca w polskim prawie autorskim, Rozprawy Habilitacyjne Uniwersytetu Jagiellońskiego 1984, nr 81, s. 116–117). Przepęstwo przywłaszczenia autorstwa może być popełnione wyłącznie z działania i to z zamiarem bezpośrednim. Tak więc zamiar sprawcy przejawia się jako „chęć” popełnienia czynu zabronionego, nie zaś jako „godzenie się” na możliwość popełnienia takiego czynu. Sprawca bowiem świadomie podaje się za autora cudzego utworu lub cudzego artystycznego wykonania.

Natomiast w przypadku wprowadzenia w błąd sprawca może działać zarówno z zamiarem bezpośrednim, jak i ewentualnym. Czyn zabroniony może tu być popełniony tak przez działanie, jak i przez zaniechanie. Wprowadzenie w błąd może polegać również na zamierzonym podaniu przez sprawcę nieprawdziwego nazwiska autora utworu lub wykonania, niezależnie od celu, który chce przez to osiągnąć.

Sąd Rejonowy w Siedlcach wyrokując w niniejszej sprawie, nie sprostał warunkom dotyczącym wszechstronnego rozważenia wszystkich okoliczności sprawy, dochodząc w efekcie do błędnego wniosku, iż zgromadzony materiał dowodowy pozwala, w sposób nie pozostawiający żadnej wątpliwości, na odtworzenie stanu faktycznego w sprawie, a ten z kolei uzasadnia uniewinnienie A. G. od popełnienia zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu.

Stosownie do dyrektywy zawartej w art. 366 § 1 kpk, obowiązkiem przewodniczącego jest czuwanie nad tym, aby wyjaśnione zostały wszystkie istotne okoliczności sprawy. Realizacja tego obowiązku następuje m.in. przez prawidłowe przeprowadzenie dowodów zgłoszonych przez strony, jak również podjęcie z urzędu inicjatywy zmierzającej do przeprowadzenia dowodów potrzebnych dla ustalenia okoliczności wpływających na kierunek i kształt rozstrzygnięcia. Natomiast konsekwencją prawidłowego zgromadzenia wyczerpującego materiału dowodowego powinno być uwzględnienie i wykorzystanie go w fazie dokonywania ustaleń faktycznych i wyrokowania. Wymaganie to jest oczywiste w świetle dyrektywy zawartej w przepisie art. 410 kpk, obligującej sąd do poddania analizie i ocenie całokształtu okoliczności ujawnionych w toku rozprawy.

Analiza akt niniejszej sprawy przekonuje, że Sąd Rejonowy uchybił treści art. 410 kpk albowiem poczynił ustalenia faktyczne na podstawie zeznań J. B. (1), który to dowód nie został bezpośrednio przeprowadzony przed Sądem

Rejonowym, a jednocześnie nie dokonano jego ujawnienia. Należy bowiem zauważyć, że w dniu 9 maja 2012 r. Sąd Rejonowy w Siedlcach zwrócił się do Sądu Rejonowego w Jarosławiu z prośbą o przesłuchanie w drodze pomocy sądowej w charakterze świadka J. B. (1) (k. 52). W dniu 18 czerwca 2012 r. odezwa została wykonana, jednakże Sąd meriti ujawniając bez odczytywania materiału dowodowy (k. 165), zeznań złożonych przez świadka nie zaliczył w poczet materiału dowodowego. Ustalając natomiast stan faktyczny powołał się na depozycje złożone przez J. B. (1) - w sposób oczywisty obrażając przepis art. 410 kpk. Dodatkowo wskazać należy, że przywołując treść zeznań w/w świadka powołał się na k. 32-33 i 20-21 akt sprawy II Ko 1010/12, w sytuacji, gdy akta te zawierają jedynie 21 kart. Powyższe uchybienie ma charakter rażący, bowiem doprowadziło do wyrokowania w sprawie bez uwzględnienia okoliczności wynikających z przeprowadzonego dowodu, zatem wpływ tego uchybienia na treść wyroku będącego przedmiotem środka zaskarżenia, okazał się istotny. Analizując natomiast treść zeznań J. B. (1) nie sposób nie zauważyć, iż jest on właścicielem zakładu usługowego, w ramach którego wykonano sporną rzeźbę, jednakże jej bezpośrednim twórcą był pracownik zakładu. W tych okolicznościach konieczne jest ustalenie personaliów, a następnie przesłuchanie tego ostatniego na okoliczności dotyczące tak samego zamówienia, jego szczegółów jak i etapów wykonywania dzieła. To przecież on był bezpośrednim wykonawcą i z racji tego będzie w stanie ujawnić swoje inspiracje i szczegóły tworzenia rzeźby. Należy ponadto zwrócić uwagę na treść zeznań J. B. (2), który stwierdził, iż „Pracownik (...) opierał się jedynie na szkicach i własnej inwencji twórczej” (k. 21 akt II Ko 1010/12), dodając, że „dziesiątki rzeczy się takich robi od kilku dobrych lat, mając na uwadze stary cmentarz czy nowy w J. (k. 21 akt II Ko 1010/12), z czego wynika, że dzieło zostało wykonane na podstawie kilku szkiców, a ponadto iż taki kanon sztuki nagrobnej jest powszechny na cmentarzach w J.. W tych okolicznościach pomocne w ustaleniu stanu faktycznego byłoby dokonanie oględzin obu cmentarzy w J., połączonych z sporządzeniem dokumentacji fotograficznej w drodze pomocy prawnej. Skoro bowiem, wedle zeznań J. B. (1) rzeźbę tzw. (...) wykonał artysta jedynie na podstawie szkiców i inwencji własnej, a jednocześnie rzeźby i kompozycje, analogiczne (w zakresie kompozycji, pomysłu) jak sporna, stanowią stały kanon sztuki nagrobnej w J. to faktycznie można mówić o „przypadkowym podobieństwie” dzieła A. M. oraz rzeźby wykonanej na zlecenie K. G.. Kluczowe jest jednak w tym zakresie przesłuchanie bezpośredniego twórcy dzieła, celem ustalenia szczegółowości zamówienia, poszczególnych etapów realizacji i konsultacji z zamawiającym, a w szczególności zakresu jego wskazówek i wytycznych odnośnie dzieła.

W związku z powyższymi uwagami nie sposób nie zauważyć, iż Sąd Rejonowy w sposób pobieżny przeprowadził postępowanie dowodowe, uznając następnie, iż przeprowadzone dowody nie są wystarczające do przyjęcia, że oskarżony popełnił zarzucony mu czyn. Należy natomiast przypomnieć, że to rolą Sądu rozpoznającego sprawę, winno być bardziej szczegółowe i wszechstronne zbadanie wszystkich okoliczności, mających wpływ na treść orzeczenia. Tymczasem ocena procedowania Sądu, nie daje podstaw do uznania, iż Sąd ten dążył do wszechstronnego i wnikliwego wyjaśnienia wszystkich okoliczności tego zdarzenia. Należy bowiem zauważyć, iż do takiego postępowania Sąd zobligowany jest nie tylko treścią art. 9 kpk, nakazującą organom procesowym prowadzić postępowanie i dokonywać czynności z urzędu, ale także treścią art. 366 § 1 kpk zobowiązującą przewodniczącego rozprawie do wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy.

Opisane wyżej uchybienia procesowe, jakich dopuścił się Sąd Rejonowy w Siedlcach, miały wpływ na treść wyroku, i musiały skutkować jego uchyleniem. Sąd Okręgowy w Siedlcach uznał za przedwczesne ustosunkowywanie się do pozostałych zarzutów zawartych w apelacji pełnomocnika oskarżyciela subsydiarnego, na co zezwala dyspozycja art. 436 kpk.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy w Siedlcach przeprowadzi postępowanie dowodowe w całości, uwzględniając powyższe rozważania, wykazane uchybienia oraz argumentację zawartą w apelacji, dbając następnie o to, żeby tym razem całe postępowanie zostało przeprowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami k.p.k. Pod rozwagę należy zostawić możliwość dopuszczenia dowodów z poszczególnych dokumentów znajdujących się w aktach sprawy cywilnej, jaka toczyła się między stronami przez Sąd Okręgowy w Siedlcach o sygnaturze I C 1398/11. Następnie Sąd Rejonowy dokona prawidłowej oceny dowodów, wyda wyrok, a zajęte przez siebie stanowisko uzasadni zgodnie z obowiązującymi przepisami, o ile oczywiście zajdzie taka potrzeba.

W związku z powyższym na podstawie art. 437 § 1 i 2 k.p.k. Sąd odwoławczy orzekł jak w wyroku.